

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Харківський національний університет внутрішніх справ

Кафедра педагогіки та психології

Факультет № 3

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

«ОСНОВИ ПОЛІГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

обов'язкових компонент освітньої програми другого (магістерського) рівня
вищої освіти, галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»,
спеціальність 053 «Психологія»

м. Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 3
Протокол від 29.08.2023 № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін ХНУВС
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри педагогіки та психології
(Протокол від 29.08.2023 № 13)

Розробники:

Професор кафедри педагогіки та психології факультету № 3 ХНУВС,
кандидат психологічних наук, доцент – ЛЯСКА О.П.

Рецензенти:

1. Доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри психології,
педагогіки та соціально-економічних дисциплін Національної академії
Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького - Волинець
Н.В.

2. Доцент кафедри педагогіки та психології факультету № 3 ХНУВС,
кандидат психологічних наук, доцент – Доценко В.В.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 3 Загальна кількість годин – 90 Кількість тем – 9	05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальність 053 «Психологія» Другий (магістерський) рівень вищої освіти	Навчальний курс 1 Семестр 1 Види контролю: іспит
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		
Лекції – 24; Практичні заняття – 14; Самостійна робота – 52; Індивідуальні завдання: Реферати (тощо) – 1;		
заочна форма навчання		
Лекції – 18; Практичні заняття – 10; Самостійна робота – 62; Індивідуальні завдання: Реферати (тощо) – 1;		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу - сформувати уявлення у здобувачів вищої освіти про інструментальні засоби виявлення нещирої поведінки та методи оцінки та розпізнавання кривих поліграм; ознайомлення із основними видами тестових методик і технологією будови питань для опитування; формування навичок роботи з комп'ютерним поліграфом та вмінь розпізнавання різновидів протидії поліграфологічному дослідженню; засвоєння правил оцінки та обрахунку поліграм та складання експертної оцінки.

Завдання:

- сформувати уявлення про інструментальні методи виявлення нещирості;
- сформувати сталу систему наукових категорій і понять, за допомогою яких у судовій психофізіології описується фактологічне різноманіття проявів реакцій на стимули різної значущості;
- сформувати навички практичного застосування загальнонаукових принципів психофізіологічного дослідження для виявлення у людини прихованої інформації;
- ознайомити із особливостями проведення психофізіологічних досліджень із застосуванням поліграфа та принципами забезпечення відповідних організаційних вимог проведення психофізіологічного дослідження;

- ознайомлення із основними видами тестових методик поліграфного опитування;
- знайомство із правилами обрахунку і «зчитування» поліграм;
- формування практичних навичок та вмінь роботи з відповідним програмним забезпеченням;
- формування практичних навичок та вмінь застосування відповідних тестових методик;
- відпрацювання навичок інтерпретації одержаних даних та складання експертних висновків на основі отриманих результатів;
- формування навичок розпізнавання різновидів протидії поліграфологічному дослідженню.

Міждисциплінарні зв'язки:. Засвоєння матеріалу даного курсу створює достатні теоретико-методологічні засади для підготовки кваліфікаційної роботи (ОК17 за ОПП), підготовки до атестаційного екзамену (ОК18 за ОПП), для посилення знань з курсу «Методика та організація наукових досліджень» (ОК2 за ОПП), «Сучасні психологічні практики» (ОК7 за ОПП), «Психологічне забезпечення діяльності поліції» (ОК10 за ОПП).

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

- структуру і закономірності функціонування нервової системи;
- закономірності формування психофізіологічних функцій і станів організму особистості;
- окремі методи дослідження функціональної напруженості психофізіологічних станів, що визначають регуляцію систем і організму загалом;
- методики діагностування психофізіології особистості;
- особливості правового регулювання застосування поліграфа у сферах правових та адміністративних правовідносин; основ криміналістики;

вміти:

- визначати за фізіологічними показниками ступінь функціональної напруженості стану організму;
- застосовувати теоретичні знання в практичній діяльності з розслідування злочинів та експериментальні методики для визначення психофізіологічних властивостей і здібностей особистості;
- розробляти зміст, методологію та проводити психофізіологічне дослідження із застосуванням поліграфа;
- кваліфіковано формулювати питання різних типів відповідно до вимог завдання та логічного принципу методики, що застосовується;
- володіти основними методиками проведення опитування з використанням поліграфа, правильно добирати та використовувати методики відповідно до завдання;
- проводити аналіз і оцінку даних, отриманих в ході проведення психофізіологічного дослідження із використанням поліграфа;
- ухвалювати рішення та складати висновок фахівця за результатами дослідження;
- дотримуватись обов'язкових етапів підготовки та проведення процедури

дослідження з використанням поліграфа;

- застосовувати методики превенції протидії дослідженню або , якщо виявлені ознаки протидії, застосовувати тактики викриття протидії;
- дотримуватися етичних норм дослідження.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема № 1. Нормативно-правове регулювання діяльності поліграфа в світі, Україні, Національній поліції України

Поняття, предмет та завдання поліграфології. Становлення методу психофізіологічної «детекції брехні» із застосуванням поліграфа. Кваліфікаційна характеристика посади «Поліграфолог». Професійна етика та етичні питання професійної діяльності поліграфолога.

Нормативно-правове регулювання діяльності з використання поліграфа в різних країнах світу, в Україні та в Національній поліції України. Напрями застосування поліграфа: перевірка в ході службових розслідувань; розслідування злочинів; відбору кандидатів на посаду; перевірка персоналу, що працює.

Тема № 2. Візуальна психодіагностика як психологічний метод виявлення прихованої інформації

Візуальна психодіагностика як розділ психології: предмет, завдання і методи. Історія розвитку візуальної психодіагностики. Невербальні ознаки правди та брехні. Невербальні методи психодіагностики брехні: міміка обличчя, жести, рухи, пози тіла. Аналіз вербальних ознак правди і брехні. Шкали брехні або щирості в психодіагностичних методиках. Основні помилки при верифікації брехні.

Тема №3. Особливості діагностики брехні під час допиту або опитування

Психологічні етапи і тактика проведення допиту. Психологічні особливості проведення опитування. Психологічні особливості діагностики прихованих обставин або брехні, які застосовують у юридичній практиці. Правові основи проведення перевірки на поліграфі.

Тема №4. Психологічні складові досліджень із використанням комп'ютерного поліграфа

Поняття темпераменту, характеру, особистості. Загальна характеристика психічних процесів людини. Психологічні складові як основа поліграфологічних досліджень: відчуття, сприйняття, пам'ять, увага. Потреби, мотиви, емоції людини: сутність функції та фізіологічні основи. Вплив емоцій на оцінку суджень поліграфолога за результатами виконаних ним досліджень.

Тема №5. Психофізіологічні складові досліджень із використанням комп'ютерного поліграфа

Загальний план будови та основні функції нервової системи. Центральна нервова система: спинний і головний мозок. Периферична нервова система: нерви і ганглії. Вегетативна нервова система і психічні процеси. Свідома регуляція вегетативних процесів в організмі. Особливості вищої нервової діяльності людини. Умовні та безумовні рефлекс. Орієнтовний рефлекс.

Фізіологія дихальної системи людини. Регуляція дихання та функціональні відхилення. Фізіологія серцево-судинної системи: загальна характеристика,

нервова регуляція роботи серця, порушення серцево-судинної діяльності та її причини. Загальна характеристика епітеліальної тканини людини (шкіри): будова, властивості, функції. Потові залози та шкірно-гальванічна реакція. Участь шкіри у емоційному реагуванні. Кореляція психічних та фізіологічних процесів.

Тема №6. Загальні правила та вимоги до проведення дослідження на поліграфі

Конструкція та принципи роботи поліграфа. Загально-технічні складові будови апаратно-програмного комплексу поліграфа. Окремі функціонально-прикладні складові роботи поліграфа. Правила та вимоги до проведення дослідження на поліграфі. Вимоги до приміщення в якому проводиться дослідження з використанням поліграфа.

Тема №7. Порядок проведення перед та післятестової бесіди.

Пояснення процедури обстеження на поліграфі. Передтестова бесіда під час дослідження на поліграфі: структура, етапи, завдання, встановлення датчиків. Післятестова бесіда під час дослідження на поліграфі.

Тема №8. Методики проведення дослідження на поліграфі.

Типи запитань та формати тестів. Алгоритм складання матеріалу тестування, правила складання питань. Типи питань: нейтральне, контрольне, релевантне. Правила складання та пред'явлення питань. Види та призначення допоміжних питань. Нелінійний питання як спосіб боротьби з протидією. Боротьба з артефактами та визначення тривалості постстимульного інтервалу. Виявлення свідомої протидії перевірці на поліграфі.

Тема №9. Проведення психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа

Аналіз фізіологічних показників у поліграфному дослідженні. Принципи ухвалення рішення за результатами перевірки. Фактори, що знижують достовірність ухвалення рішення. Оформлення результатів психофізіологічного дослідження.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни		
Інтегральна компетентність	Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
	ЗК-2	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
	ЗК-4	Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

	ЗК-6	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
	ЗК-7	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-1	Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.
	СК-2	Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості.
	СК-3	Здатність обирати і застосовувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.
	СК-4	Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) використанням науково верифікованих методів та технік.
	СК-7	Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.
	СК-8	Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.
	СК-9	Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями

4. Структура навчальної дисципліни
4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 1							
Тема № 1. Нормативно-правове регулювання діяльності поліграфа в світі, Україні, Національній поліції України	8	2				6	іспит
Тема № 2. Візуальна психодіагностика як психологічний метод виявлення прихованої інформації	10	2				8	
Тема № 3. Особливості діагностики брехні під час допиту або опитування	10	2	2			6	
Тема № 4. Психологічні складові досліджень із використанням комп'ютерного поліграфа	10	2	2			6	
Тема № 5. Психофізіологічні складові досліджень із використанням комп'ютерного поліграфа	12	4	2			6	
Тема № 6. Загальні правила та вимоги до проведення дослідження на поліграфі	8	2	2			4	
Тема № 7. Порядок проведення перед та післятестової бесіди.	8	2	2			4	

Тема № 8. Методики проведення дослідження на поліграфі.	12	4	2			6
Тема № 9. Проведення психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа	12	4	2			6
Всього	90	24	14			52

**4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(заочна форма навчання)**

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 1							
Тема № 1. Нормативно-правове регулювання діяльності поліграфа в світі, Україні, Національній поліції України	7	2	1			4	іспит
Тема № 2. Візуальна психодіагностика як психологічний метод виявлення прихованої інформації	11	2	1			8	
Тема № 3. Особливості діагностики брехні під час допиту або опитування	13	2	1			10	
Тема № 4. Психологічні складові досліджень із використанням комп'ютерного поліграфа	13	2	1			10	
Тема № 5. Психофізіологічні складові досліджень із використанням комп'ютерного поліграфа	9	2	1			6	
Тема № 6. Загальні правила та вимоги до проведення дослідження на поліграфі	9	2	1			6	
Тема № 7. Порядок проведення перед та післятестової бесіди.	9	2	1			6	
Тема № 8. Методики	9	2	1			6	

проведення дослідження на поліграфі.						
Тема № 9. Проведення психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа	10	2	2			6
Всього	90	18	10			62

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Література:
ТЕМА № 1. Нормативно-правове регулювання діяльності поліграфа в світі, Україні, Національній поліції України		
1. Скласти термінологічний словник до теми і підготуватися до понятійного диктанту. 2. Ознайомитися з джерелами, основною та додатковою навчально-методичною літературою до теми та підготувати опорний конспект питань для обговорення на семінарському занятті. 3. Опишіть психофізіологічні дослідження (один за вибором) за напрямками психофізіології. 4. Принципова відмінність між поняттями «міжнародний досвід» і «досвід використання поліграфа у різних країнах світу»		Основна: 1-3 Допоміжна: 2-6, 8,9, 11, 13.
ТЕМА № 2. . Візуальна психодіагностика як психологічний метод виявлення прихованої інформації		
1. Скласти термінологічний словник до теми і підготуватися до понятійного диктанту. 2. Ознайомитися з джерелами, основною та додатковою навчально-методичною літературою до теми та підготувати опорний конспект питань для обговорення на семінарському занятті. 3. Охарактеризуйте комплексну взаємодію вербальних і невербальних ознак детекції брехні..		Основна: 1-3 Допоміжна: 1,3,4,6,
ТЕМА № 3. Особливості діагностики брехні під час допиту або опитування		
1. Скласти термінологічний словник до теми і підготуватися до понятійного диктанту. 2. Ознайомитися з джерелами, основною та додатковою навчально-методичною літературою до теми та підготувати опорний конспект питань для обговорення на семінарському занятті. 3. Доказова сутність отриманих результатів досліджень із використанням поліграфа у кримінальному судочинстві. 4.Проблематика системного не використання доказів, отриманих за допомогою поліграфа		Основна: 1-3 Допоміжна: 2,3,4,6, 7,8,9
ТЕМА № 4. Психологічні складові досліджень із використанням комп'ютерного поліграфа		

		<ol style="list-style-type: none"> 1. Скласти термінологічний словник до теми і підготуватися до понятійного диктанту. 2. Ознайомитися з джерелами, основною та додатковою навчально-методичною літературою до теми та підготувати опорний конспект питань для обговорення на семінарському занятті. 3. Опишіть основні психологічні ознаки прояв реакцій людини, які аналізуються при психофізіологічному дослідженні осіб із застосуванням поліграфа 4. Охарактеризуйте опитувальники Г.Айзека, Я.Стреляу, Шмішека (один за вибором) 	<p>Основна: 1-3 Допоміжна: 1,3,4-6, 8,9,10,11</p>
		<p>ТЕМА № 5. Психофізіологічні складові досліджень із використанням комп'ютерного поліграфа</p>	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Скласти термінологічний словник до теми і підготуватися до понятійного диктанту. 2. Ознайомитися з джерелами, основною та додатковою навчально-методичною літературою до теми та підготувати опорний конспект питань для обговорення на семінарському занятті. 3. Опишіть основні психофізіологічні ознаки прояв реакцій людини, які аналізуються при застосуванні поліграфа 4. Які фактори впливають на об'єктивність психофізіологічного дослідження осіб із застосуванням поліграфа? 	<p>Основна: 1-3 Допоміжна: 2,3-6,8-12</p>
		<p>ТЕМА № 6. Загальні правила та вимоги до проведення дослідження на поліграфі</p>	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Скласти термінологічний словник до теми і підготуватися до понятійного диктанту. 2. Ознайомитися з джерелами, основною та додатковою навчально-методичною літературою до теми та підготувати опорний конспект питань для обговорення на семінарському занятті. 3. Охарактеризуйте (письмово) проблеми застосування поліграфічних досліджень 4. Характеристика методики оцінки емоційної зрілості в змісті діагностованих показників. 	<p>Основна: 1-3 Допоміжна: 2,3-6,8, 9, 11, 12</p>
		<p>ТЕМА № 7. Порядок проведення перед та післятестової бесіди.</p>	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. Скласти термінологічний словник до теми і підготуватися до понятійного диктанту. 2. Ознайомитися з джерелами, основною та додатковою навчально-методичною літературою до теми та підготувати опорний конспект питань для обговорення на семінарському занятті. 3. Опишіть поняття професіографічного аналізу. 	<p>Основна: 1-3 Допоміжна: 2,3,4,6, 7,8,9</p>
		<p>ТЕМА № 8. Методики проведення дослідження на поліграфі.</p>	

		<p>1. Скласти термінологічний словник до теми і підготуватися до понятійного диктанту.</p> <p>2. Ознайомитися з джерелами, основною та додатковою навчально-методичною літературою до теми та підготувати опорний конспект питань для обговорення на семінарському занятті.</p> <p>3. Опишіть протипоказання щодо проходження психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа.</p>	
		<p>ТЕМА № 9. Проведення психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа</p>	
		<p>1. Скласти термінологічний словник до теми і підготуватися до понятійного диктанту.</p> <p>2. Ознайомитися з джерелами, основною та додатковою навчально-методичною літературою до теми та підготувати опорний конспект питань для обговорення на семінарському занятті.</p> <p>3. Охарактеризуйте застосування комп'ютерного поліграфа у виконанні кадрових «скрінінгових» перевірок</p> <p>4. Застосування індикаторів процесу та індикаторів результатів при досягненні цілей дослідження.</p>	<p>Основна: 1-3 Допоміжна: 2, 3-6, 8, 9, 11, 12</p>

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

1. Розвиток теорії і практики поліграфічних досліджень
2. Сучасні дослідження в сфері судової психофізіології
3. Оперативні техніки підвищення надійності тестів.
4. Аналіз динаміки значущості тестів під час дослідження.
5. Види тематичного спілкування поліграфолога.
6. Особливості провадження поліграфічних досліджень за кримінальними справами.
7. Особливості проведення судових психологічних експертиз із застосуванням поліграфу.
8. Теорія і практика альтернативних підходів до тестування, модифікованих прийомів у практиці поліграфологічного тестування.
9. Аудіовізуальна діагностика особистості. Ознаки акцентуації особистості.
10. Обґрунтування доцільності та основне призначення міжтестової бесіди.
11. Обмеження «протипоказання» для осіб у виконанні досліджень з використанням поліграфа
12. Ознаки протидії проведення поліграфологічного дослідження
13. Підготовка до проведення спеціального дослідження із використанням поліграфа
14. Оформлення результатів виконаних поліграфологами експертних досліджень та проведених судових експертиз
15. Вплив емоцій на оцінку суджень поліграфолога за результатами виконаних ним досліджень

16. Види та характеристики поліграфів
17. Сьогодення поліграфа та його нормативно-правова регламентація
18. Нормативно-правова регламентація діяльності діяльності використання комп'ютерного поліграфа за рубежом
19. Міжнародна практика використання поліграфа
20. Взаємозв'язок поліграфології з іншими галузями знань

5.1.2. Теми курсових робіт – не передбачено

5.1.3. Теми наукових робіт – не передбачено

6. Методи навчання

При проведенні лекцій використовуються такі **методи**:

- метод пояснення;
- метод проблемного викладання;
- розповідь;
- аналітичний метод;
- метод прикладів.

При проведенні семінарських занять використовуються **методи**:

- проблемний,
- частково-пошуковий;
- дослідницький.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль

1. Становлення методу психофізіологічної «детекції брехні» із застосуванням поліграфа.
2. Кваліфікаційна характеристика посади «Поліграфолог».
3. Професійна етика та етичні питання професійної діяльності поліграфолога.
4. Нормативно-правове регулювання діяльності з використання поліграфа в різних країнах світу, в Україні та в Національній поліції України.
5. Напрями застосування поліграфа: перевірка в ході службових розслідувань; розслідування злочинів; відбору кандидатів на посаду; перевірка персоналу, що працює.
6. Візуальна психодіагностика як розділ психології: предмет, завдання і методи.
7. Історія розвитку візуальної психодіагностики.
8. Невербальні ознаки правди та брехні.
9. Невербальні методи психодіагностики брехні: міміка обличчя, жести, рухи, пози тіла.
10. Аналіз вербальних ознак правди і брехні.
11. Шкали брехні або щирості в психодіагностичних методиках.
12. Основні помилки при верифікації брехні.
13. Порівняльна характеристика проведення допиту і опитування.
14. Психологічні особливості діагностики прихованих обставин або брехні, які застосовують у юридичній практиці.
15. Правові основи проведення перевірки на поліграфі.
16. Психологічні складові як основа поліграфологічних досліджень: відчуття, сприйняття, пам'ять, увага.
17. Вплив емоцій на оцінку суджень поліграфолога за результатами виконаних ним досліджень
18. Свідома регуляція вегетативних процесів в організмі.
19. Особливості вищої нервової діяльності людини.
20. Умовні та безумовні рефлексії. Орієнтовний рефлекс.
21. Фізіологія дихальної системи людини. Регуляція дихання та функціональні

відхилення.

22. Фізіологія серцево-судинної системи: загальна характеристика, нервова регуляція роботи серця, порушення серцево-судинної діяльності та її причини.

23. Загальна характеристика епітеліальної тканини людини (шкіри): будова, властивості, функції. Участь шкіри у емоційному реагуванні.

24. Кореляція психічних та фізіологічних процесів.

25. Конструкція та принципи роботи поліграфа.

26. Правила та вимоги до проведення дослідження на поліграфі.

27. Пояснення процедури обстеження на поліграфі.

28. Передтестова бесіда під час дослідження на поліграфі: структура, етапи, завдання, встановлення датчиків.

29. Післятестова бесіда під час дослідження на поліграфі.

30. Алгоритм складання матеріалу тестування, правила складання питань.

31. Виявлення свідомої протидії перевірці на поліграфі.

32. Аналіз фізіологічних показників у поліграфному дослідженні.

33. Принципи ухвалення рішення за результатами перевірки.

34. Фактори, що знижують достовірність ухвалення рішення.

35. Оформлення результатів психофізіологічного дослідження.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути: екзамени (комплексні екзамени); тести; наскрізні проекти; командні проекти; аналітичні звіти, реферати, есе; розрахункові та розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо; інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти (далі – здобувач) знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботу виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів в Університеті враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у формі, передбаченій в робочою програмою навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100- бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} = \left(\text{Результат навчальних занять за семестр} + \text{Результат самостійної роботи за семестр} \right) / 2 * 10$$

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «нез'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить - **50**

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} + \text{Кількість балів за підсумковим контролем}$$

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (залік) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівника.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі екзамену чи заліку, то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\begin{array}{l}
 \text{Підсумкові бали} \\
 \text{навчальної} \\
 \text{дисципліни}
 \end{array}
 =
 \begin{array}{l}
 \text{Підсумкові} \\
 \text{бали за} \\
 \text{поточний} \\
 \text{семестр}
 \end{array}
 +
 \begin{array}{l}
 \text{Підсумкові} \\
 \text{бали за} \\
 \text{попередній} \\
 \text{семестр}
 \end{array}
 : 2$$

У цьому розділі також повинні бути розроблені чіткі критерії оцінювання здобувачів вищої освіти під час поточного контролю (*робота на семінарських, практичних, лабораторних та інших аудиторних заняттях, самостійна робота, виконання індивідуальних творчих завдань*) та підсумкового контролю. Кафедра визначає вимоги до здобувачів стосовно засвоєння змісту навчальної дисципліни, а саме: кількість оцінок, яку він повинен отримати під час аудиторної роботи, самостійної або індивідуальної роботи. Наприклад:

Робота під час навчальних занять	Самостійна та індивідуальна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи, вирішити практичне завдання тощо.	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97 – 100	Відмінно («зараховано»)	A	„Відмінно” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
94 – 96			
90 – 93			
85 – 89	Добре («зараховано»)	B	„Дуже добре” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома - трьома незначними помилками.
80 – 84			
75 – 79		C	„Добре” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками.
70 – 74	Задовільно («зараховано»)	D	„Задовільно” – теоретичний зміст курсу освоєний не повністю , але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань, містять помилки , робота з трьома значними помилками.
65 – 69			
60 – 64		E	„Достатньо” – теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
40 – 59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	„Умовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу освоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
21 – 40			
1 – 20		F	„Безумовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна

1. Ващук О.П. Поліграфологічна та психофізіологічна діагностика особистості: навч.-метод. посібник. Одеса: «Юрид. літ.», 2016. 84 с.
2. Застосування комп'ютерних поліграфів при професійному кадровому відборі до правоохоронних органів України : метод. посіб. / Мотлях О.І., Корж Є.М., Куценко Д.В. – Київ : Освіта України, 2019. 144 с.
3. Основи поліграфології [Текст] : лекц. курс / Мотлях О.І. – К. : Нац.академ. внутр. справ Освіта України, 2019. – 46 с.

Допоміжна

1. Біленчук П. Д. Аудіовізуальна психофізіологічна діагностика людини / Біленчук П. Д., Мотлях О. І., Рибальченко О. М., Усіков І. П. Київ, 2013. 420 с.
2. Використання поліграфа в правоохоронній діяльності: проблеми та перспективи : матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 7-8 лист. 2015 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2015. – 244 с.
3. Делікатний С. К. Використання поліграфа в діяльності ОВС: навч.-метод. посібник / С. К. Делікатний, Ж. Ю. Половникова. — Київ : РВВ МВС України, 2001. — 100 с.
4. Луценко О. Л. Психофізіологія: прикладні аспекти: навчально-методичний посібник. — Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. — 55 с.
5. Макарчук, М.Ю., Куценко, Т. В., Кравченко В.І., Данилов С.А. Психофізіологія: навчальний посібник. К. : ООО «Інтерсервіс» , 2011. 329 с.
6. Методи і засоби для тестування оператора поліграфа : монографія С. М. Злепко, С. В. Тимчик, Р. С. Белзецький, Л. Г. Коваль. Вінниця : ВНТУ, 2010. 168 с.
7. Морозов О. М. Психологія особистості: оперативно-аудіовізуальна діагностика: навч. посіб. / О. М. Морозов. Київ : Паливода А. В., 2011. 328 с.
8. Морозова Т.Р. Поліграфологія: підручник / Р. М. Морозова. – Харків: «Естет Право», 2019. 478с.
9. Морозова Т.Р.Методика виявлення прихованої інформації у поліграфічних дослідженнях: монографія /за наук. О,М..Морозова. Київ: Алерта. 2023. 472с.
10. Мотлях О. І. Поліграф: наукова природа походження, нормативно-правове регулювання та допустимі межі застосування. Київ : Освіта України, 2012. 394 с.
11. Мотлях О. І. Поліграфні тести в експертній практиці // Юридичний науковий електронний журнал. 2015. № 2. С. 219-224.
12. Мотлях О.І., Костюк В.Л., Куценко Д.В. Психофізіологічні дослідження з використанням поліграфа в практиці розслідування злочинів : метод. Рекомендації ; МВС України, Нац. акад. внутр. Справ. Київ : Нац. акад. внутр. Справ, 2016. 70 с.
13. Професійна компетентність поліграфолога: метод. Посібн. практиці /Мотлях О.І., Куценко Д.В. К: Нац.акад.внутр.справ, 2023. 71с..

Інтернет-ресурси

1. Всеукраїнська організація поліграфологів URL: <https://polygraph.ua/istorija-poligrafa/>
2. Кримінальний кодекс України : закон України від 05. 04. 2001 р. № 2341-III із змін., Редакція від 28.04.2023, підстава - 2997-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
3. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII.:

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

4. Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці. URL: <https://expertize-journal.org.ua/>

5. Про затвердження Інструкції про порядок використання поліграфів у Національній поліції України: Наказ МВС України № 920 від 13.11.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1472-17#Text>